

נשים גרמניות ויין גרמני

מי היה מאמין?

ראש ממשלת גרמניה בא לכיכור הנשיא, ראשהממשלה, שרי-החרות, ותיקראצ"ל — כולם יעמדו דום, כאשר תנגן התזמורת את ההמנון הגרמני. אותו ההמנון אשר עורר חלחלה בליבם של מיליוני יהודים, כאשר נוגן בידי התזמורת של הוורמאכט הפולש, הדורס והמתקדם.

מי שרוצה, יכול לראות בכך סימן לקוצרה-היכרון האנושי. מי שרוצה, יכול לראות בכך משוה אופטימי. הזמן עושה את שלו. אינכם הפשע הנתעב ביותר אחרי הפשע הנתעב ביותר בתולדות האנושות מסוגלים בני שני העמים — העם שרצח והעם שנרצח — להיפגש וללחוץ שוב ידיים כירידים. ולא בני דור אחר, אלא בני אותו הדור עצמו, הדור שהיה ערדאיה לוועות, דורם של הלאומים קול ומנחם בגין. האם יש יהודי לאומני יותר ממנחם בגין? האם יש גרמני שמרני יותר מהלמוט קול? ובכל זאת — הנה הם עומדים ומצדיעים לשני ההימנונים, שיר התיקווה ושיר דויטשלאנד, המנוגנים עלידי תזמורת ישראלית.

פון-פאלרסלבן

הנאצים לא היו מאמינים שזה יקרה: ראש ממשלת גרמניה על ארמיה של מדינת-היהודים, מצדיע לרגל היהודי, שהפך דגל-ישראל, וקורבנות-השואה לא היו מאמינים גם הם: ראש הממשלה של מדינת-היהודים מצדיע לרגל הגרמני ולהימנון הגרמני. הדגל — שחור-אדום-זהב — הוא דגל הרמוקרטיה הגרמנית עוד מן המאה שעברה, והיה שנוא על הנאצים. אבל היטלר, שפסל את רגל הרפובליקה, אימץ לעצמו את הימנון. וגם אחרי שהתמוטט הרייך השלישי, לא פסלו מייסדי הרפובליקה הנוכחית את ההימנון הזה, אלא אך החליפו את הבית הראשון, שאותו שרו בימי ויימאר והיטלר, בבית השלישי.

כאשר ינגנו את המנגינה, יחשבו הוותיקים על דויטשלאנד, דויטשלאנד איבר אלס, פטוק שהפך בשעתו סמל ללאומנות הגרמנית הקיצונית.

לשיר זה יש, אגב, היסטוריה מרתקת. חיבר אותו משורר בשם היינריך הופמן פון-פאלרסלבן, בשנת 1841. המשורר בעל תואר-האצולה היה אז בן 43, והוא חיבר את המילים באי הגלגל, בים הצפוני. אי זה, השוכן במרחק של 45 ק"מ מן התוף הגרמני, היה שירי או לבריטניה. רק ב-1890 הועבר לגרמניה בעיסקת-חליפין. הבריטים חשקו באי ואנוכיאר, הגרמנים רצו בהלגולנד, והם הוחלפו, אי תמורת אי. כך זה היה פון-פאלרסלבן היה רמוקרטי. כמו כל הרמוקרטים הגרמניים בימים ההם, הוא רצה בגרמניה מאוחדת. כי גרמניה היתה אז מחולקת ומפולגת בין עשרות ממלכות ונסיכויות, שכימעט כבולן שלטו מישטר-ידידותי ששרדו מן התקופה הפיאודלית. הרמוקרטים רצו בתקומת גרמניה גדולה ומאוחדת, שבה ישלטו העם.

כאשר כתב המשורר "גרמניה מעל לכל", הוא לא התכוון מעל לכל שאר המדינות — כפי שזה התקבל בימי היטלר. הוא רצה שגרמניה תעמוד מעל למלכים ולנסיכים, לרוכסים ולרוזנים. הבית הראשון, שהיווה את ההימנון "הקודם", אמר:

גרמניה, גרמניה מעל לכל,
מעל לכל בעולם,
בהתלכדה תמיד באחוות-אחים
כדי להגן על עצמה;
טן המאס ועד הממל,
טן האטש ועד הבלט;
גרמניה, גרמניה מעל לכל,
מעל לכל בעולם!

הנהר מאס נמצא בצרפת ובבלגיה. הנהר ממל (ניאמן) זורם בליטא, כיום ברית-המועצות. הנהר אטש הוא באיטליה, והמיצר בלט הוא ליד דנמארק. יש כאן רעיון גרמניה השלמה, על מישקל ארץ-ישראל השלמה — אלא ששום אלוהים לא הבטיח אותה לגרמנים, ולכן קרה מה שקרה.

מכיוון שכל האנושות וזיתה את המילים האלה עם שאיפת הגרמנים להשתלט על אירופה והעולם, וזאתה בהן הכרזה על הכוונה לקרוע גורים ממדינות שכנות, החליטה גרמניה החדשה להחליפן במילות הבית השלישי, שהוא הרבה יותר חיובי ורמוקרטי:

אחדות וחוק וחרות
למולדת הגרמנית!
הבה נתחנן לכך כולנו,
בליבנו ובידנו, כאחים.
אחדות וחוק וחרות
הם הערובות לאושר;
מרחינא בזוהר האושר הזה,
מרחינא, מולדת גרמנית!

בין שני הבתים האלה יש עוד בית, כימעט-שנכה, שדווקא הוא הסימפאטי ביותר:

נשים גרמניות, נאמנות גרמנית,
יין גרמני וזמר גרמני
יישמר-נא בעולם,
היחליל השול, היפה שלהם,
למען יליהבו אותנו למעש אציל

בכל ימי חיינו:

נשים גרמניות, נאמנות גרמנית,
יין גרמני וזמר גרמני.

בועז ואלון ויורם ועוזי

בועז אביצור אומנם התגרש מאשתו, שושנה, בגירושין אורחיים, אך הוא מסרב לתת לה גט פיטורין יהודי. פרקליטו אמר: "הוא לא רוצה שהיא תהיה חופשית להתחתן מחדש, ושבנו יקרא לגבר אחר בשם 'אבא'". אלון גורן, בן 17, המציא עד כה 40 מישחק-ריודיאו. הוא עושה זאת בחופשת-הקיץ שלו, כשהוא יושב בביתו מול מירקע של

מחשב. את המצאתיו הוא מוכר לחברת-מחשבים, המשווקת אותם.

מה משותף לבועז ואלון? פשוט מאוד: נתקלתי השבוע בשני השמות האלה במיקרה, כעלעלי בעיתונים אמריקאיים. הם בלטו בגלל הצליל הישראלי המובהק שלהם.

בועז אביצור הוא פקיד של ממשלת ארצות-הברית, והוא חי במדינת ניו-יורק. קשה לרעת כמה הוא משתכר. בסיפור, שהיה מוקדש לבעיית העגונות היהודיות בארצות-הברית, סיפר פרקליט כי אחד הלקוחות שלו נתן צ'ק בנקאי בסך 100 אלף דולר לחתנו תמורת גט לבתו. אך לא נאמר אם הבעל המאושר הזה היה מיסטר אביצור או מישהו אחר.

אלון גורן, לעומת זאת, הרוויח בקיץ זה בלבד 20 אלף דולר מהמצאתיו. בעלי החברה המשווקת הם כולם צעירים בני 17 עד 19. אין להם שמות ישראליים מובהקים, אלא שמות כמו איבן גרוסמן, וינסטן פרייס, רוברט וינסטל וסטאנלי סילברמן. אפשר לנחש את המוצא.

העניין הוא ששמות כמו בועז, אלון, יורם ועוזי מתחילים לבצבץ בתדירות גוברת והולכת בעיתוני אמריקה — עדות לכך שפזורה ישראלית גדולה התבססה שם ופורחת. בניה בולטים ככל ששה, לטובה וגם לרעה, בין המרענים ובין אנשי העולם התחתון. כך וכך זה רע. מעולם לא האמנתי כי ייצאו של פושעים ישראליים טוב למדינה. אומנם, זה חוסך כאבידאש למישטרה, ועל כן טיפחה מישטרת-ישראל במשך שנים רבות ייצוא זה בשקידה, בעוד שמישטרות אחרות הטיפו לפושעיהן היהודיים ציונות ושידלו אותם לעלות לישראל.

אובדן הכישרונות הצעירים — כמו אשף-המחשבים אלון גורן — מכאיב עוד יותר.

סיפורי תליחלם

הנה עוד אחד מסיפורי הלם:

כמה מכני-הלם נטשו את עירם ונדדו אל ארץ רחוקה-רחוקה, על שפת היס-התיכון. לעיר החרשה קראו תליחלם.

בתליחלם הייתה השמש בקיץ על ראשי בניחלם. על כן התחכמו ונטעו עצים לאורך הרחובות. העצים גדלו, פרשו ענפים והסתירו צל על התושבים. נעים היה להתהלך בצילים ביום-קיץ ים-תיכוני חם.

אבל העצים וקוקים לגיונם, למען בריאותם, וגם הדיירים בקומות העליונות של תליחלם התלוננו על הענפים שחררו לבתיהם.

התכנסו זיקני תליחלם, והחליטו לפרסם מיכרו לגיונם העצים. מתי גזומים? בחורף, כמוכן, כי בחורף העצים ישנים. והו המועד לכצע בהם את הניתוח הנדרש.

פורסם המיכרו, ואיש לא ענה. כי כל גזומיה-העצים כתליחלם עסוקים בחורף, גם סתם-אורחים רוצים שיגזמו את עציהם ומשוכותיהם וסתם-אורחים משלמים יותר מאשר זיקני תליחלם. התבנסו זיקני תליחלם והחליטו שאם אי-אפשר לגזום את העצים בחורף, יש לגזום אותם בקיץ. בראשית עונת-החום פשטו הגוזמים על העצים וקיצצו את ענפיהם עד הגזע.

כך קרה שבתליחלם יש עצים כדי להטיל צל על האזרחים בקיץ, אבל בקיץ גזמו את העצים ואין צל. כדאי לבוא לתליחלם בחורף. בחורף יהיה הרבה-הרבה צל —

זיעה שופכת דם

"זיעה חוסכת דם", לימדו אותנו פעם בצה"ל.

זיעה חוסכת דם. ומוגד-אוויר חוסך גם זיעה וגם דם. איני יודע מדוע בליכך קשה לתפוס אמת פשוטה זו. ומדוע אני נאלץ לכתוב על כך שוב ושוב.

מדי פעם, כאשר מתרחשת תאונת-דרכים חמורה במיוחד וכמה גופות מוטלות על הכביש, גואה ההתרגשות הכללית. התגובה הראשונה היא לתבוע שילם ונקם. להחמיר את העונשים, לשלוח את הנהגים לכלא. שמעתי נאומים היסטריים רבים כאלה מפי כסילים פרלמנטריים בכנסת. אני ממתין ליום שבו ירוש הרצל רזונבלום להטיל עונש-מוות על נהגים. (מדוע על כל האחרים, ודווקא על הנהגים לא?)

כל זה טיבעי, אבל טיפשי. תחת לקלל את הנהגים, מוטב לשאול: מדוע הם מתרשלים? מה קרה לנהג פלוני שנימנם ליד הנהג, או לנהג אלמוני שסטה לפתע לנתיב הנגדי?

אם תיערך בדיקה רצינית, יתגלה — בזה אני משוכנע — שאחת הסיבות העיקריות היא שהיה להם חם. כאשר חם לאדם, כאשר הוא מויע, הוא מאבד את העניין בסביבתו, החושים שלו קהים ונרדמים, תגובותיו מתמהמהות.

כאשר נכנסתי לראשונה לכנסת, העליתי את ההצעה שבעלי כל האוטובוסים והמנויות יחייבו בהתקנת מזג-האוויר, וכי גם מזג-האוויר לרכב פרטי ייחזרו מכל מס. בארץ תת-טרופית, מזג-האוויר במכונית אינו בגדר מתרות, אלא מיתקן-בטיחות חיוני. הוא מציל חיידים בכביש.

נאמתי על כך כמה עשרות נאומים, באוני שרית-חברה שהתחלפו יותר מהר מאשר צמיג-מכונית. אני זוכר את משה כרמל, עוז וייצמן, שימעון פרס, אהרון יריב, גר יעקובי — ושכחתי אחדים באמצע. כולם סברו שבניין זה — כמו בהרבה עניינים אחרים — יש לי ג'וק בראש.

עכשיו נמסר כי שרית-חברה הנוכחי חיים קורפו החליט לחייב את המנויות החדשות, החל מרגע 1984, להיות מצוידות במזג-אוויר. יפה מאוד. אבל מה ביחס לכל המנויות האחרות? ומה ביחס לרכבות המכוניות הפרטיות, שבעליהן אינם מצטיידים במזגנים, מפני שמוטל עליהם מס מרתיע?

יש לבעייה פיתרון פשוט. להכניס את שרית-חברה ואת המנכ"ל שלו, ואולי גם את שרית-חברו ומנכ"לו החביב, לתוך מכונית בלי מזג, לסגור את החלונות ולהסיע אותם במשך כמה שעות אנה ואנה. אני משוכנע שהם ילמדו מהר מאוד.

החברים של שייקה

שייקה ירקוני היה מעורב באחד המאבקים הגדולים שניהל העולם הזה בראשית רכבו.

ב-1955 פתחנו במסע הגדול נגד צמרת-המישטרה דאז. האשמנו אותה כשחיתות ובהסתאבות. התקפנו במיוחד את האיש החזק במישטרה, עמוס בך-גוריון, בנו של ראשהממשלה. שייקה ירקוני היה ירידו של עמוס, ושותפו לעסקים. עסקים אלה לא נראו לנו כשרים.

כעיקבות הגילויים האלה התפתחה אחת הפרשות הגדולות של שנות ה-50, שנודעה כ"פרשת עמוס בך-גוריון". חשפנו כמה וכמה עסקים של שייקה ירקוני, ואמרנו עליהם רברים בוטים. לי זה לא היה קל, כי אשתו, יפה ירקוני ואני שירתנו ביחד כחטיבת-גיבועתי בימי המלחמה, ונפגשנו פעמים רבות בימים שבין הקרבות.

הפרשה הסתיימה ונשכחה. כעבור 20 שנים השתרכב שמו של שייקה שוב באחת החקירות שלנו. הנושא היה אז מישררה-ביטחון. ברקנו כמה עסקים של מישררה-ביטחון עם שייקה ירקוני. עסקים אלה התפוצצו, ומישררה-ביטחון האשים את שייקה בפלילים.

באחד הימים טילפן אלי החוקר שלנו מביתו של שייקה. הוא בא לבקש ממנו תגובה על האשמות מישררה-ביטחון. הוא אמר ששייקה מוכן לדבר — אבל רק בתנאי שאני עצמי אבוא אליו.

לאור היריבות הישנה ביינינו זה הפתיע אותי במיקצת, אך הלכתי לביתו. אני מודה שברוך לשם היתה לי רעה שלילית מאוד על חלקו בפרשה. לא ידעתי את הפרטים, אך קראתי את טענות מישררה-ביטחון, ולאור הפירוטמים הקודמים שלנו על עסקיו, הנחתי מראש שהטענות צודקות.

מאחר שלא דיברנו זה עם זה במשך 20 שנים, היתה הפגישה קצת מביכה ברגעים הראשונים. אך המבוכה חלפה כמהרה. "שמע", אמר לי שייקה, "כל החברים הטובים שלי נטשו אותי. אני פונה אליך מפני שאתה היחיד היכול לעזור. היינו אויבים, אבל אני מאמין ביושר שלך. אספר לך את הסיפור, ואם תשתכנע שאני צודק, תילחם למעני."

ישבתי בכורסה במצב-רוח ספקני למדי, והקשבתי. שאלתי שאלות, ברקתי מיסמכים. אחרי שעתיים-שלוש השתכנעתי כי יש בפי שייקה טענות חזקות. העמדת לרשותו את העולם הזה, והוא פרש לפני הציבור את הגירסה שלו בהרחבה. היתה זאת הבימה היחידה שנתתה לפניו.

מזה התיידדתי. כאשר התייצבתי למערכת-הבחירות של 1977, התנדבה בתו, לנהל את מסע-הבחירות. גם בת שניה שלו התנדבה וקיבלה על עצמה את ניהול המערכה בירושלים.

הוא פרש לפני הציבור את הגירסה שלו בהרחבה. היתה זאת הבימה היחידה שנתתה לפניו. מזה התיידדתי. כאשר התייצבתי למערכת-הבחירות של 1977, התנדבה בתו, לנהל את מסע-הבחירות. גם בת שניה שלו התנדבה וקיבלה על עצמה את ניהול המערכה בירושלים.